

Al Laox Gaeml Mongl Yak Sigs Gueec Jil Mienc Jeenh Yil Suc 侗族大歌绽放国际民间艺术节

□ 吴蔚

第十三届中国国际民间艺术节基层巡演日前在广东省佛山创意产业园泡池广场启幕,黔东南苗族侗族自治州黎平县侗族大歌艺术团登台表演的《布谷催春》,成为当晚的一大亮点。

侗族大歌的历史可追溯至春秋战国时期,其雏形源于侗族先民在山林间劳作时的“歌鸣应答”——侗族先民以歌声传递情感、协调劳作,逐渐发展出无指挥、无伴奏的多声部合唱形式,成为侗族文化“以歌为媒、以歌传情”的核心载体。

2009年,侗族大歌被列入联合国教科文组织《人类非物质文化遗产代表作名录》,被评价为“东方音乐史上的活化石”。黎平县是侗族大歌的核心传承地,黎平侗族大歌艺术团始终坚守“口传心授、师徒相承”的传承传统,此次带来的《布谷催春》便是流传百年的经典曲目,至今仍保留着侗族村寨的节庆、婚嫁等场合传唱。

本次巡演汇聚了五大洲13个国家的艺术团体及中国多地特色团队,中外表演者以歌舞、器乐等多元形式碰撞交流。侗族大歌作为中国少数民族文化的代表,一亮相便以“无指挥、无伴奏多声部合唱”的鲜明特质脱颖而出,被誉为“来自深山的纯净之声”。《布谷催春》以模拟布谷鸟鸣叫的清新旋律,展现春日生机和侗族人民对自然的敬畏,在现代舞台设计的衬托下,让非遗魅力在视听层面更具感染力。

英国北爱尔兰孤独乔治乐队、西班牙弗拉门戈舞团等外国团队对侗族大歌给予高度评价,直言其展现了东方音乐的独特魅力。

Daov Xebc Samp Gail Zongh Gueec Gueec Jil Mienc Jeenh Yil Suc Jeeec Jih Cenc Xonh Yeenx, buh dees naih nyaoh

Guangh Dongl Foc Sanh Cangl Yil Canx Nyeec Yanp Paop Paop Sagx Kuangt jah eip mul, Qieenc Dongh Nanc Zouh Liic Pienc Al Laox Gaeml Yil Suc Donc qak taic dos meix al <Dogl Ugs>, wenp nyaemv jah zeil lail il jagc jeeec muc.

Dens biingv al laoX Gaeml kox yix xenh touk CenH Qouh Zanl Guox xic jah, qit jangs ongs bux nyenc Gaeml nyaoh oc jenc das weex ongl xih jah “dos al daengl xunp” --- ongs bux nyenc Gaeml yongh soh al map daengv baov, weex ongl xih daengv dongc, dangv biinv wenp eis yongh nyenc xiv dinl xiv miac, lianx aol is bac banx soh gads aol soh pangp soh taemk map dos diih il daengs al, wenp wenc wap Gaeml mangp buh “aol al map weex aiv, aol al map weex menh” .

Nyinc 2009 , al laoX Gaeml douh lieec laos Lieenc Hoc Gueec Jaol Koh Wenc Zux Zic <Nyenc Daol Feih Wuc Zic Wenc Wap Yic Canx Dail Biaox Zoc Mienc Luc>, douh pienc jal weex “dens al wangp dongl diih bial lags yaengt”. Guil Xul Liic Pienc jangs al laoX Gaeml naengl dos zeil nagl diih diih wangp. Liic Pienc Al Laox Gaeml Yil Suc Donc meenh guas de-ic “ebl eeus long aol, saemh eeus dos saemh”. Daov naih eep daiv meix <Al Dogl Ugs> suh jangs meix al begs nyinc jaengl zeil lail diih il meix al, touk xic naih senl Gaeml meenh nyaoh dah nyinc dah sigs, bail saox aol maix maenv cangc hoc naih dos bail dos map.

Daov xonh yeenx naih juml lis ngox dal zoux 13 jagc gueec jah yil suc donc

daengh Zongh Gueec gungc dih wangp di-ih donc doux ags yangh, Zongh Gueec ny-imp gueec wail maenv yeenx yeenc naih aol al aol yeeh nyimp bic bac oh is ,seep jixx maenv naih map daengl eev. Aol al la-ox Gaeml map dail biaox Zongh Gueec sa-ox sup mienc zuc wenc fap, il ugs nas suh yenl yuih “lianx douh nyenc xiv dinl xiv miaac, lianx douh bic bac oh is banx ags aol gungc soh dongc dos” maenv yangh ags xongs naih mungl guanl, douh bus we-ex “ dah das longl ugs map diih soh singp singh”. < Al Dogl Ugs> xoc soh mogc dogl ugs banl il pangp taemk il yangh wop yuih, yeenc ugs lax nyanl xenp yangl hangc qit xunk nyimp nyenc Gaeml doiv menl dih daengh jenc jih angl hac diih jenv baiv, nyaoh saemh naih wux taic daengl peik map, saip feih yic meil liic nyaoh dal nuv kap qingk jagc cenc mieenl naih cengv meec deil sais nyil.

Yinh Gueec Beec Ail Eex Lanc Guh Dux Qaoc Zil Yoc Dil, Xih Banh Yac Fuc Lah Menc Goh Wux Donc maenv donc doux guagl nugs jah doiv al laoX Gaeml pienc jal xangh dangh pangp, bus al laoX nyenc gaeml weex ugs al mangv dongl zeil douh nyenc daol bail xogp diih il daengs al ags yangh.

(来源《贵州日报》 翻译:龙丽平 译审:潘永荣)

双语新闻

侗文·汉文对照

Ndoongl lag gec soil diangz 林深藏蔗香

回溯十余载光阴,那里有片我再也不回去的茫茫林海。林深处,错落着数不清的茅草屋与瓦房,承载着祖辈们世代生活的印记。

我们布依族人依山傍水而居,村子自始便建在山腰近水处。我清晰记得,每到汛期,对岸的田地便需涉水前往。于是家家户户伐竹造船,家家备有竹筏,往来耕种。

天刚蒙蒙亮,鸡鸣声就唤醒了沉睡的山林。我推开阁楼的木窗,看见晨雾正被初升的太阳一点点拨开。窗外的树顶环绕着薄薄的云雾,再往山下的江水望去,白茫茫一片看不见水面。此刻就像住在云朵上,飘荡在半空中。

一日之计在于晨。一大家子相继起身,各有忙碌。母亲与姑姑下厨备餐,奶奶分装午饭入饭盒,父亲和大伯则将镰刀、锄头装进背篓,连同午饭一并打包。爷爷照例为马儿备好鞍,再将我抱上马背,他在前方牵着缰绳,就这样出发了。

劳作至午,众人便去山间清洗洗手擦脸。摘片梧桐叶折成三角杯,舀一瓢清泉饮下,甘甜解渴。我总拉着母亲折几只碗,去林中采摘地莓子——那是童年独有的酸甜滋味,亦是餐后的天然水果。

午后三四点,一阵香甜随微风来——那是甘蔗汁即将熬熟的信号。我们赶紧挑一节最青翠的甘蔗,顺着香味来到锅边排队等候。待大人们加大火候,直至蔗汁不再冒泡,熬成浓稠液体,便将锅端出。我们将甘蔗递给大人,在锅中蘸满红糖,转上几圈,做成甘蔗糖葫芦。我们心满意足地接过属于自己的那份,便笑着跑开,不再打扰大人们继续熬糖。他们用两根木棍在锅中不停搅拌,待糖浆粘稠欲凝,便倒入方形模具,盖好盖子,压上石块定型,宛如制作豆腐。待其凝固,取出便是砖块大小的红糖,整齐装袋,傍晚带回家中,或自食,或赶集售卖。

如此一锅接一锅地熬煮,直至夕阳西下。我们各自回到自家地里寻大人会合,见他们将红糖一袋袋装入背篓,每人背一筐返程。爷爷在马鞍两侧各绑一袋红糖,中间放上两捆蔗草——那是马儿的晚餐。收拾妥当,便踏上归途。清晨骑马而来,傍晚却因鞍上满载,我只能牵着马尾巴,跟在后面。

穿过树林,一大家子排成长队,在小路上缓缓前行。爷爷牵马在前,我拉着马尾紧随,家人走在身后,心里踏实得很,岔路口常遇归途中的乡邻。夕阳将落,有时还能看见小兔子蹦蹦跳跳着回家,森林里的布谷鸟也在呼唤幼鸟归巢。

晚饭后,我拿着爷爷的蒲扇,坐在竹椅上,怡然自得地望着天边渐渐暗下去的光景,晚风轻吹过,带着红糖的余香。那时不知道,许多年后,这样的画面会成为我最珍贵的记忆。望着远山渐渐模糊的轮廓,那个坐在竹椅上的孩子,仿佛正在遥望着现在的自己。

Neh daaus dangz xib jic bil gvas, ndonglfaix meanhdeel nyal dauc ndoongl lag, gul dausbail miz ndaix naaus bai. Qyus ndael ndonglfaix lag,xaaxu dais meanhxaux sazees gvas ndianlgonz dangz meanh.

Wenc Buxyaxix rauz bangh bol namz dah joonc dungxqyus,mbaaxn dul dais xaux xih dangc qyus jaanglbol heenz dah.Gul langclix neenl ndaix,daz dangz meanh ramx henc deel,xax bail unx dah gueh hoongl xih banz aul haamc ramx bail.Lengcxih raanzraanz doc bail daus faix mal dos saz, bail daaus gueh rih.

Mbenl damx roongh,duexgais xih hanl heange dangz mbaaxn.Gul naaih naaih haail wal xoonghmbongx,ximl rail jangcngonz yieh naaih naaih haail labtmos xeeus ndaad mal ndael.Ximl dais xoonghmbongx bail roh, duangs wec gveeuc ius neengz byaailfaix,sil bol ximl bail bas ramx dah,haaul banz beens doh ximl miz rail ramx.Baiznix lum-cbux qyus genz weac, mbinl qyus genzm-benl nic.

Damx meangh ngonz ndeuel qyus jangchadt.Leeux raanz bux daams bux runs, daangs bux daangs bauh.Meeh riangz nyangh nis bail raanzsaus gueh byagt,yahnaiy xih qyus reegt lab haux haec leeux raanz, boh riangz daqfep xih aul fahliamz fahqyas lab xos ndael beiylof,aul hauxrinxg dies xos bas lof.Bausgunxy xih ndal aanlmax lumc gaus,langl xih umx gul xos genz max,deel byaaic baaihnaac xungc xahmax,sianz nix xih os dul bai.

Gueh hoongl dangz xez ngaaz,leeux-boz ies hoongl bail xoongh ric aul ramx sois fengz sois nac.Mbedt mbael roonglfaus ndeuel mal udt gueh doix,ndigt oms ramrx ndeuel genl bail dangz dungx,waanl xamx iel hes xaiz.Gul nauz haec meeh dol udt jic mbael doixroongl ndeuel, gus deeml ndil bail jaangl ndoongl mbedt dumhjac genl.Baiz lix nis deel rail ganl gais weiqdaoq nix waanl jagt jaxziz,jaz hoz aul gueh mas genl langl haux ngaaz.

Dangz gus xez ringz,lix soil hooml ndeuel sil rumz bos mal—xaaus gocoix deel rungl haz banz bai.Hocdul jic xoix juc leec bail leeh doonh oix nis ndeuel,sil gaus soil hooml deel mal dangz heenz xaax nangh xac.Xac buxlaaux sonh fiz haec laaux noih,bins xac xaangc fugfauz deel xiamh leeux,rungl bins ramx geg,xih beal xaaus mal roh.Hocdul riuc doonh oix yianh haec buxlaaux,xums bail ndael xaaxu,gveeuc jic weed xih banz diangzgyeec.Hocdul daangs

bux daangs bail aul gais ndaanglgaus,aang-sreuel leec bail,riml xel riml hoz,miz mal jaais buxlaaux rungl diangz.Hocdeel aul soongl sanc faix xos ndael xaaxu god bail god daaus,god bins diangz sas,xih aul daauc xos xaauz diangz,gob wal haec ndil,jaz jic ndagt rinl xos genz,lumcbux nabt xaauz dueh nic.Xac deel ndoongx banz ndagt,aul mal roh xih banz ndagt diangzdingl,lab xos ndael daih dab gueh baaz,haz labt dez bail raanz,gah genl yieh banz,aul bail jeex gaail yie ndaix.

Saauznix rung l xaaxu leeux xaaxu mos, bins dangz ndaadt rab naangh.Hocdul daangs bux daangs dausbail rih raanz ndaanglgaus daus buxlaaux.Ranl hocdeel doc lab daih diangz xos ndael beiylof, el bux beiy dausbail raanz.Bausgunxy gaoc soongl daih diangz xos aanlmax,waangh soongl banc nyiec xos jincaangl—gaais deel deengl hauxxaux duezmax.Rimz dangzy-iangh xaiz,xih dausbail raanz bai.Jachadt goih max mal bol,jachamh aanlmax riml xaiz, gul xih goc gaml rianglmax,byaaic baaihlangl.

Byaaic gvas ndonglfaix,leueuxboz gueh doih raiz raiz,naaih byaaic naaih bail.Bausgunxy xingl max byaaic baaihnaac,gul xvaauh rianglmax byaaic bail langl,leeux raanz doc byaaic ius langl gul, gul leeux saml raah.By-aaic dangz basronl dungxgaabt ngais bungz bixnuangx guehnaus.Jangcngonz haz rab naangh,gueh gus lix ximl rail duezlos sadt-doongc dausbail raanz,rogdauchuc jaangl ndoongl yieh yeeuh xaangc legnis daaus mal raanz.

Genl xaux ies,gul aul dangs mal nangh ius basxaanz,fengz riuc beensbuz bausgunxy waad guehxaamz,ximl bail heenz mbenl naaih naaih labt bail lac.Rumzrauc dez gais soil diangzoix deel naaih naaih bos mal.Gus deel miz roxheeh,gvaslangl jic bil nix,gul xezxez doc meangh dausbail dangz mean-hdeel.Ximl byaailbol unx dah bins dangz labt dingh xaiz,xoix aul dangs nangh ius basxaanz deel,lumcbux ndaix ximl rail ndaanglgaus baiznix.

(文、翻译:罗丽 译审:王正直)

文学欣赏

布依文·汉文对照

Hongb Jenb Dail Yongx Vangs Gid 红军侦察员

1934年12月18日,在红军进入剑河县以前,一批从湖南来的“生意人”悄然涌入。他们身份多样,有刻章师傅、摄影师,还有卖鼎罐的商人……他们衣着得体、态度友善,很快便与当地人熟络,暗中打探剑河的情况。

红军进城时,百姓因听信一些谣言纷纷上山躲藏,这些“生意人”却劝群众不要害怕,同时他们还与红军一同开展工作、汇报情况。直到红军离开,群众才知道,他们竟是红军侦察员。

剑河城边青年吴平家境贫寒,与弟弟靠卖柴烧炭维持生计。一天,兄弟俩卖柴炭时,一位陌生口音的人提出可为他们画像,且称“只要缘分,一般不收钱”。吴平想为年迈的爷爷和父母留像,便将此人带回家。陌生人很快画好三位老人的像,吴平一家便留下他食宿。夜间,这位陌生人向他们打听剑河的情况。红军进城后,经人推荐,吴平成了红军向导,才得知这位“画像师”是红军侦察员。

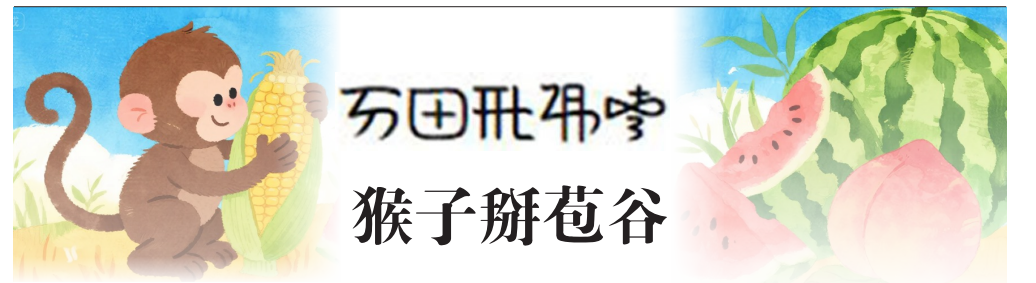
中年汉子“药医李”初到剑河时,摆摊售卖中草药,医术高明却收费低廉,还教小孩念《三字经》,人缘较好。他白天看病教书,晚上东家串西家,与老百姓结交。他还详细打听村寨道路、河流等情况,称是为方便采药。

家住河坎边的张志林是“药医李”结交的朋友之一,张志林父亲患疟疾久治不愈,“药医李”上门把脉熬药,最终治愈老人。张志林感激不尽,便将“药医李”接到他家住,此后“药医李”将看病所得的钱都送给张家。红军进城的前几天,“药医李”告知张氏父子,红军是老百姓的队伍,让他们不要躲藏。张志林选择相信朋友,与他一同前往城外。红军到来时,部队战士与“药医李”寒暄,他将张氏父子介绍给红军。此时父子二人才明白,“药医李”是红军侦察员,怀里揣着标记着剑河详细情况的地图。

Niangb diot hniut 1934 hlat niangx bangf 18,dol yongx ax bil dax sos Ngud Ngul,ghab maix ib mail naix ait zangt gan-gi Fub Nangd geb lieb dax leit jox fangb nongd.Nenx dol bangf zangt maix not diel lins niox,maix ghet xangs diob yent, ghet xangs zaod xangd,dail maix dol ghet xangs mail dlox.Nenx dol nangl dol hsb nhas,dail vut hvib,sul dol naix diub fangb lias zat dax,sif sid dios ait niangs lol ngit Ngud Ngul dios ait deis bangf.

Dol yongx Hongb jenb dlenl diub yis hxot id,naix not hngand dol hveb dlab hveb dliot,laix laix seix zuk mongl ghab vut mid jul,dol “naix ait zangt”nongd hot naix not ax xud hxib,dail sul Hongb Jenb jus gid ait gheb,seix seix xit xangs.Leit dol yongx Hongf Jenb mong yangx,dangx dol jef bub,nenx dol dios Dol yongx Hongf Jenb vangs gid.

Niangb Gud Ngul ib pit maix ib dail daib vangt gol Wuf Pinf,nenx zaid hxat wat,des nenx zaid dail yut mail tat vangs nongx.Maix lb hnaib,ob jid dax mail tat hxot id,ib dail hmaib hveb ax dios diub fangb bangf maix hot sul nenx dol fad

一天,猴子从森林里走出来,看见林边有一块苞谷地,高兴极了,便走进地里掰苞谷,它掰呀,掰呀,三掰两掰,一会儿工夫就把一大块苞谷地给掰了一大片。可是它掰一个,丢一个,走出地时,手里只拿着两个苞谷。

猴子往前走,来到一块西瓜地边。它一眼看见那又大又甜的西瓜,眼红了,于是甩掉手里的两个苞谷,几步跳进西瓜地摘起西瓜来。它摘呀,摘呀,摘一个,又甩掉一个,当它走出西瓜地时,手里只抱着一个大西瓜。

猴子双手抱着大西瓜,急急忙忙地往前走。走着走着,走进了一片桃园。猴子抬头一看,哟!满树结着又红又大的蜜桃哩!它高兴极了,于是,甩掉手中的大西瓜,蹦蹦跳跳地爬到桃树上,慌慌张张地摘起蜜桃来。它摘呀,吃呀,从这棵树跳到那棵树,又从那棵树跳到另一棵树。最后,它摘了两个又大又红的蜜桃下树来。

这时,恰好有一只小兔子在桃园地里欢蹦乱跳玩耍着。猴子见了,觉得很好玩。这样,它又甩掉手中的两个蜜桃,赶忙追扑小兔子去了。小兔子在前面蹦蹦跳跳着,猴子在后面紧追着。追着,追着,小兔子机灵地钻进草丛里去了。猴子找呀找,可连小兔子的影子也没见着,结果猴子只落得两手空空,垂头丧气地走回森林去。

后来,人们常称那些这山望着那山高的人为“猴子掰苞谷”。

xangd,dail hot ax ed seix,hxid jus jox hvib. Wuf Pinf nos hot des nenx zaid dol lul li-uf laib ghab mais,ghax yangl nenx mongl zaid mongl yangx.Dail naix niul hvok zait ghax jangx bib laix naix bangf laib ghab mais yangx,Wuf Pinf ib zaid gangf nenx nongx gad hmangt,niangb ib hmangb.Hxib hmangt,dail naix niul ghax nais Ngud Ngul dios ait deis bangf,Dol yongx Hongf Jenb dax leit Ngud Ngul yangx,dail naix nongd ghax hot Wuf Pinf ait nenx dol bangf dail naix yangl gid,jef bub dail ghat xangs fad xangd nongd dios dol yongx Hongf Jenb bangf dail ghabb hfud vangs gid.

Maix ib laix ghet xangs jab gol ait Lix jef gid dax leit Gud Ngul hxot id,ait jad nangx vob diot diub ghab mail, vut lob bil,sul bix seix,dail job jib daib dud,dail naix vut wat.Nenx diongb hnaib ngit khangd mub khangd bit sul job dud,hxib hmangt ghax hangb mongl leit naix not zaid dias vangl,des naix hxat ait bul,dail naix dol naix bal naix yangf,diub fangb dol hfud gid,dol eb dol gif dios ait deis,ghax hot dios ait nenx jef vut mongl vangs jab.

Niangb jox eb ib pit bangf dail naix hot ait Zangb Zid Linf,nenx bad mub quib mongl gux dad jes ait deis seix ax maix gid vut yel,dail “Ghet Xangs Jab Lix”dax leit nenx dait hsenk hxud eb jab,dangl ghangb jef diot vut nenx bad.Zangb Zid Linf bod hfut nenx,des nenx ait jit dax,dail “Ghet Xangs Jab Lix” ghax niangb diot Zangb Zid Linf zaid bit,dad ngit khangd mub khangd bit dot lol dol bix seix baib nenx zaid jul.Dol yongx Hongf Jenb dax sos diub yis baangf ob hnaib gid denx,dail “Ghet Xangs Jab Lix” xangs Zangb Zid Linf zaid bad dail hot,dol yongx Hongf Jenb bios bib naix not bangf dol yox,dios des bil ait ib gid bangf,gid mongl zuk mid mongl.Nenx dail mongl seik dol yongx Hongf Jenb nenx dol.Zangb Zid Linf hsent nenx bangf bed ut,des nenx ait ib gid mongl diub yis gid gux.Dol yongx Hongf Jenb dax sos xangf id,dol yox sul dail “Ghet Xangs Jab Lix” zaid hveb,nenx dail xangs Zangb Zid Linf xud dol bad daib diot dol yongx Hongf Jenb.Xangf id ob bib bad daib jef bub,dail “Ghet Xangs Jab Lix” dios dol yongx Hongf Jenb bangf naix vangs gid,ghab dlad gid niangs dail vik ib liul dud hxad Gud Ngul bangf dol ghaf vangx hfud bil bub diub.

(来源《红色黔东南故事丛书》 翻译:刘引逸 译审:张成)

红军故事

苗文(中寨方言)·汉文对照

(来源《红色黔东南故事丛书》 翻译:刘引逸 译审:张成)

(来源《中国神话故事动物故事卷》 翻译:罗道靖 译审:罗德显)

寓言故事

彝文·汉文对照